



Complexnummer: 494843

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Klein Noordijk

Aantal complexonderdelen

5

Monumentnummers van complexonderdelen

494867, 494868, 494869, 494870, 494871

Woonplaats

Wilp

Gemeente

Voorst

Provincie

Gelderland

Locatie van het hoofdobject

H.W. Iordensweg 91, 7384 AJ te Wilp

Complexomschrijving

HISTORISCHE BUITENPLAATS KLEIN NOORDIJK (Wilp). Het terrein van de historische buitenplaats Klein Noordijk maakte oorspronkelijk deel uit van de buitenplaats Groot Noordijk. Laatstgenoemde buitenplaats - tot 1856 Noordijk genaamd - was sinds de eerste helft van de 19de eeuw in het bezit van de Deventerse familie Van Marle. In 1856 legde mevrouw Van Marle - van der Wijck, toen 80 jaar oud, de eerste steen van het witgepleisterde blokvormige huis Klein Noordijk, dat door haar dochter, mevrouw De Frederici - van Marle met echtgenoot en gezin in de zomermaanden zou worden betrokken.

Een bijzondere karakteristiek van het in 1990-1991 gerestaureerde huis, dat tot op heden rondom een rijke ornamentele detaillering vertoont, vormt de hechte relatie met de parkaanleg, die in de architectuur van het huis tot uitdrukking komt. Zo zijn de vensters van het huis aan de zuid- en westzijde, gericht op de aan die zijden gelegen belangrijkste gezichten van de parkaanleg, relatief groot van omvang en van een ongebruikelijke grote ruitsindeling voorzien en is de voordeur aan de westzijde eveneens vanouds geheel beglaasd.

Klein Noordijk kreeg niet alleen de functie van een buitenplaats maar werd ook de kern van een klein landgoed, waarvan de bijbehorende bossen en landerijen rondom de eveneens in deze tijd aangelegde parkaanleg gelegen waren. Even ten noorden van het huis werd omstreeks 1860 het rechthoekige koetshuis annex paardestal opgetrokken, waarin aan de achterzijde een wagenloods, een melklokaal en ruimte voor landbouwwerktuigen werd ingericht. Omstreeks deze tijd kwamen ook de ten noorden hiervan gelegen tuinmanswoning en de ornamentele duiventil annex fazanterie tot stand.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



De compositie van de parkaanleg werd niet alleen op het huis maar ook op de aan de overzijde van de H.W. Iordensweg gelegen buitenplaats Groot Noordijk afgestemd. Deze compositorische en visuele verwevenheid berust deels ook op de al bestaande aanleg van Noordijk, die voor de aanleg van Klein Noordijk als ondergrond werd gebruikt. De compositorische relatie tussen de parken van Groot en Klein Noordijk werd waarschijnlijk destijds ook vanwege de genoemde familiebanden, bewust nagestreefd.

Aan de west- en zuidzijde van het huis werd een ruim gezicht geschapen, waarvan de ruimtewerking werd versterkt door bosculissen aan weerszijden en door enkele boomgroepen en solitaires. De gedeelten van de aanleg ten oosten en noorden van het huis werden (her)bebost en van een ruim patroon van slingerpaden voorzien. Een ronde kom ten noorden van de voormalige mmoestuin en boomgaard vormt wellicht nog het restant van de formele aanleg van Noordijk.

De historische buitenplaats Klein Noordijk wordt aan de west- en oostzijde door respectievelijk de H.W. Iordensweg en het Wolbospad begrensd. Voorts wordt de aanleg aan de noordoost- en noordzijde door de westgrens van het kadastrale perceel Wilp nr. A3 522 en de zuidgrens van de kadastrale percelen Wilp nrs. A3 2860 en 2770.

De historische buitenplaats Klein Noordijk heeft de volgende samenstellende onderdelen: 1. HOOFDGEBOUW (Huis Klein Noordijk), zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 494867; 2. HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG, zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer 494868; 3. KOETSHUIS EN PAARDESTAL, zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 494869; 4. TUINMANSWONING, zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 494870; 5. DUIVENTIL ANNEX FAZANTERIE, zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 494871

De historische buitenplaats Klein Noordijk is in cultuurhistorisch opzicht van grote waarde vanwege:

- het hoofdgebouw, dat een gaaf bewaard voorbeeld vormt van een omstreeks 1860 gebouwd bepleisterd huis in classicistische stijl als centrum van een Nederlandse buitenplaats;
- de hechte relatie tussen het huis en de parkaanleg in landschapsstijl, die in de vensterplaatsing en -indeling van het huis en die van de parkaanleg tot uitdrukking komt;
- de compositorische en visuele verwevenheid van de parkaanleg met de aan de overzijde van de H.W. Iordensweg gelegen parkaanleg van de buitenplaats Groot Noordijk;
- de tuinmanswoning, het koetshuis annex paardestal en de duiventil annex fazanterie, die tesamen met het huis een goed voorbeeld vormen van een ensemble van bouwwerken op een kleinere Nederlandse buitenplaats uit omstreeks 1860.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



Monumentnummer*: 494867

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	18 november 1997
Kadaster deel/nr	82876/166

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Wilp	Voorst	Gelderland

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Wilp	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Wilp	A			2908

Omschrijving**

HOOFDGEBOUW (Huis Klein Noordijk). Onderkelderd blokvormig gepleisterd hoofdgebouw op grijs geschilderde iets vooruitspringende voeting. Het telt twee verdiepingen en een zolderverdieping onder afgeplat met gesmoorde Oud Hollandse dakpannen gedekt schilddak. De eerste steen is in 1856 door mevrouw Marle- Van Wijck gelegd.

De middentravee van de naar de H.W. Iordensweg gerichte voor(west)gevel is tot even onder de nok als puntvormige topgevel doorgetrokken en voorzien van een zadeldak met windveren met een geprofileerde voorplank, bekroond door een topgevelteken. De middentravee van de achtergevel is eveneens doorgetrokken, springt een stuk naar voren en wordt bekroond door een houten klokketoren waarin een bel. De gevels zijn aan de hoeken van omgaande gedecoreerde pilasters voorzien en de genoemde middenrisaliet aan de westzijde wordt eveneens aan weerszijden door pilasters afgeloten. De gevel wordt omgaande door een geprofileerde bakgoot afgeloten kroonlijst (fries met blokrand) beëindigd, die ter plaatse van de pilasters is gekornist.

Centraal aan de voorzijde de entree, die door een ornamentele en rijk besneden houten overkapping annex balkon wordt voorafgegaan. De overkapping is drie traveeën breed, een enkele travee diep en wordt gestut door vier 8-zijdige pijlers met kapitelen, die aan de voorzijde drie accoladeboog-vormige open doorgangen scheiden. De velden boven de bogen alsmede de houten balustrade van het balkon zijn van verticale ajour gezaagde banden voorzien. De entree bestaat uit een getoogde dubbele 4-ruits deur met 2-ruitsbovenlicht. Aan weerszijden van de entree twee getoogde 6-ruitsvensters met schuiframen. Boven de vensters beganegronds een doorgaande zonweringskast met gesneden voorplank. Op de verdieping een getoogd kozijn met dubbel 4-ruits balkondeur met 2-ruitsbovenlicht, voorzien van persiennes. Aan weerszijden twee getoogde 6-ruitsvensters met persiennes. In de topgevel van de middenrisaliet het classicistische motief van drie gekoppelde halfronde vensters met 5 (centraal) en 2-ruitsindelin- gen.

De rechter zijgevel (zuidelijk) is in 4 traveeën geleed en vertoont beganegronds drie vensters en een terrasdeur (tweede travee van

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



links) en op de verdieping 4 vensters met persiennes als aan de voorgevel, zij het dat de vensters en de terrasdeur op de beganegrond tot aan de bodem zijn doorgetrokken. Deze zijde wordt voorafgegaan door een houten vier traveeën brede en een enkele travee diepe langs de gehele gevel doorgetrokken luifel onder half schilddak op een hardstenen bordes, die door vijf 8-zijdige pijlers met kapitelen in vier getoogde doorgangen wordt geleed. De velden boven de doorgangen vertonen straalsgewijs geordend traliewerk.

De linker zijgevel (noordelijk) heeft aan de linkerzijde beganegronds en op de verdieping een getoogd 6-ruitsvenster (venster beganegronds is nieuw).

De achtergevel (oostzijde) heeft centraal in de uitgebouwde middenrisaliet een ingangspartij, bestaande uit een getoogd kozijn waarin dubbele paneel deur. Daarover een gestuct boogprofiel. Links en rechts een rechthoekig venster met diefijzers. Op de verdieping in de middenrisaliet een getoogd kozijn waarboven een gestucte omlijsting met 6-ruitsvenster en persiennes en in de topgevel drie gekoppelde halfronde enkelruits-vensters. Aan de rechterzijde beganegronds en op de verdieping een getoogd kozijn met 6-ruitsvenster en persiennes.

Inwendig: een opvallend gegeven van de centraal aan de westzij- de gelegen ruimte op de beganegrond is, dat deze als hal maar tevens als tuinkamer dienst doet. Voorts heeft deze ruimte een betekenis als 'kamer en suite' en als intermediair tussen de grote rechthoekige kamers aan weers- zijden waarmee zij door grote schuifdeuren met panelen aan beide lange zijden in verbinding staat. Deze variabele ruimtelijkheid van het inwendige is verder uitgewerkt in de visuele relatie tussen het huis en het park. Zo zijn de vensters en deuren aan de zuid- en westzijde van het huis, aan welke zijden zich de belangrijkste gezichten in het park bevinden, opvallend groot en ruim beglaasd. De overkappingen en zonweringen aan deze zijden hebben ook de functie van overgangen tussen de binnenruimte van het huis en de buitenruimte van het park, die als coulissen de gezichten vanuit het huis in het park aan de bovenzijde afbakenen en deze hierdoor dieptewerking verlenen.

Het huis werd in de jaren 1990-1991 gerestaureerd.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

Landhuis



Monumentnummer*: 494868

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	18 november 1997
Kadaster deel/nr	82876/159

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Wilp	Voorst	Gelderland

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Wilp	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Wilp	A			2908
Wilp	A			3020
Wilp	A			3021
Wilp	A			515
Wilp	A			2907
Wilp	A			1174
Wilp	A			514

Omschrijving**

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG. De compositie van de parkaanleg in landschapsstijl van Klein Noordijk is niet alleen afgestemd op het huis Klein Noordijk, maar is tot op heden ook georiënteerd op de aanleg van de aan de overzijde van de H.W. Iordensweg gelegen buitenplaats Groot Noordijk. Deze compositorische en visuele verwevenheid is deels uit de verwantschap van de toenmalige eigenaren van de beide buitenplaatsen te verklaren, maar berust voor een deel ook op de reeds bestaande aanleg van Noordijk, die als ondergrond voor de aanleg van Klein Noordijk werd gebruikt. De Topografische en Militaire kaart uit 1846 geeft een beeld van de aanleg van Noordijk zo'n 10 jaren voor de splitsing ervan in de buitenplaatsen Groot en Klein Noordijk. De kaart uit 1846 geeft aan, dat dit terrein ten oosten van de H.W. Iordensweg, waar Klein Noordijk zal ontstaan, reeds grotendeels bebost was volgens het patroon, dat in de huidige parkaanleg valt te onderkennen. Dit bos vormde de coulisse van een ruim gezicht vanuit het huis Noordijk in oostelijke richting, dat zich nog steeds over een door het genoemde bos omsloten weide uitstrekt. Laatstgenoemde weide werd bij de aanleg van het park van Klein Noordijk iets vergroot en van een in ruime curven verlopende boszoom (thans beuk en eik, 19de-eeuws) voorzien. Aan de noordzijde werd een eveneens in een ruime curve verlopende oprijlaan aangelegd, die thans als 'achteruitgang' van Klein Noordijk dienst doet. Vanaf de voor(west-)zijde van het aan de ZO-hoek van deze weide gebouwde huis is er tot op heden een ruim gezicht over deze weide naar huis Groot Noordijk, waarbij de weide aan de oostzijde van Groot Noordijk de ruimtelijkheid van dit

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



gezicht aanmerkelijk versterkt en waarbij de boszoom rondom deze weide als coulisse van dit gezicht dienst doet.

Bij de aanleg van het park werd een deel van het bos ten zuiden van het huis gekapt en werd een weide aan de zuidzijde van het terrein tot het huis doorgetrokken. Het hierdoor gerealiseerde gezicht vanuit het huis in zuidelijke richting wordt aan weerszijden door in deze tijd aangelegde boscoullissen (thans eik, beuk en naaldhout, 19de- en 20ste-eeuws) begrensd, die in een curve in zuidelijke richting uiteenzwenken. Langs de zoom van de westelijke boscoullisse werd de huidige nog bestaande oprit aangelegd. In deze weide ten zuiden van het huis enkele monumentale boomgroepen (eik en beuk, 19de-eeuws), die dieptewerking aan het gezicht verlenen. Het genoemde gezicht in zuidelijke richting strekt zich uit tot aan het Wolbospad.

Het belang van de gezichten vanuit het huis in het park in westelijke en zuidelijke richtingen komt in de architectuur en de vensterplaatsing en -indeling van het huis tot uitdrukking. Zo zijn de vensters van het huis aan deze zijde relatief groot van omvang en van een ongebruikelijke grote ruitsindeling voorzien en is de voordeur aan de westzijde eveneens geheel beglaasd. Bij de aanleg van het park werd in het bos ten oosten en noorden van het huis een ruim patroon van slingerpaden uitgezet, dat nog steeds bestaat, en werd het bos met nieuwe bomen en heesters beplant (thans beuk, eik, linde, plataan, naaldhout, Rhododendrons, 19de- en 20ste-eeuws). Aan de noordzijde van het huis werd een boomgaard en een moestuin aangelegd, die als open weiden bewaard zijn gebleven.

In het parkbos ten noorden van de boomgaard en de moestuin bevindt zich een ronde kom, die wellicht nog een restant vormt van de formele aanleg van Noordijk; op de Topografische Kaart van de Veluwe en Veluwezoom door M.J. de Man uit 1812 lijkt het plan van deze kom reeds te zijn aangegeven.

Vanaf het pad in het bosgedeelte van Klein Noordijk, dat zich vanaf het Wolbospad in westelijke richting vertakt is er een gezicht op een weide, die tot de historische aanleg behoort. Op deze plaats vormt de zuidzijde van het kadastrale perceel Wilp nr. A3 2860 de grens van de historische aanleg. In feite strekt zich dit gezicht eveneens uit op het ten noorden hiervan gelegen weiland (kadastrale perceel Wilp nr. A3 2860), waarin enkele solitaire eiken, maar dit gedeelte behoort niet (meer) tot de historische aanleg, omdat het compositorische verband tussen deze weide en de historische aanleg te onduidelijk (geworden) is.

De kleine neo-formele tuin direct aan de westzijde van het huis kwam in de jaren '90 van de 20ste eeuw tot stand en is voor de aanleg van ondergeschikte betekenis.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



Monumentnummer*: 494869

Status rijksmonument
Inschrijving register* 18 november 1997
Kadaster deel/nr 82876/142

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Wilp Voorst Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Wilp

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Wilp A 2908

Omschrijving**

KOETSHUIS EN PAARDESTAL. Deels onderkelderd koetshuis en paardestal van rode bakstenen op rechthoekige grondslag onder met gesmoorde Oud Hollandse pannen gedekt zadeldak met ruim overstek. Het dak is voorzien van geprofileerde sporen en windveren. Het ensemble is omstreeks 1860 tot stand gekomen.

De symmetrisch opgezette voor(zuid-)gevel heeft een natuurstenen dorpel, vertoont vlechtingen en is afgesloten door een halfsteens rollaag. Centraal in de voorgevel een opgeklampte getoogde dubbele deur (naar het koetshuis), waarboven een steens rollaag met sluitsteen. Aan weerszijden een gietijzeren rondvenster met diagonaal geplaatste roeden. Ter plaatse van de houtopslag links en de paardestallen rechts een opgeklampte en getoogde toegangsdeur. Op de verdieping een opgeklampt half rond hooiluik en ter weerszijden een half rond gesloten gietijzeren 2-ruitsvenster.

Rechter zijgevel: van links naar rechts twee gietijzeren radvensters en twee getoogde opgeklampte deuren waarvoor en waartussen een gietijzeren rond 4-ruitsvenster met diagonaalsgewijs geplaatste roeden.

Linker zijgevel: van links naar rechts een 9-ruits schuifvenster met opgeklampte luiken, een 4-ruits schuifvenster met opgeklampte luiken (eronder een bouwspoor van een keldervenster) en een met verticale delen afgezette houtopslag.

Achtergevel: rond ca. 1900 werd het koetshuis en de paardestal aan de achterzijde (waarin een wagenloods, ruimte voor landbouwwerktuigen en een melklokaal) ca. 1,5 meter verlengd. De achtergevel is symmetrisch van opzet en heeft aan de onderzijde een natuurstenen dorpel. Aan de linker zijde een getoogde dubbele deeldeur en aan de rechter zijde een gesimuleerde identieke dubbele deur, waarin een opgeklampte en getoogde toegangsdeur. Op de verdieping twee opgeklampte en getoogde hooiluiken.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



Inwendig: In de ZO-hoek de paardestal met drie oorspronkelijke boxen met ruiven, ten noorden hiervan het verblijf voor gastpaarden. In de ZW-hoek het koetshuis met oorspronkelijke tuigkasten, ten noorden hiervan de koetsierskamer en een verblijf voor de tuinman en zijn personeel.

Het ensemble van koetshuis en paardestal is in 1991-1992 gerestaureerd.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Koetshuis(L)



Monumentnummer*: 494870

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	18 november 1997
Kadaster deel/nr	82876/9

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Wilp	Voorst	Gelderland

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Wilp	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Wilp	A			2907

Omschrijving**

TUINMANSWONING. Deels onderkelderde rode bakstenen tuinmanswoning op rechthoekige grondslag onder een met Oud Hollandse gesmoorde pannen gedekt zadeldak met overstek. De overstekken zijn voorzien van windveren met een gesneden ornamentele voorplank.

De woning werd omstreeks 1860 gebouwd.

De symmetrische voor(west-)gevel, die een natuurstenen onderdorpel en vlechtingen vertoont, heeft op de beganegrond twee vensters met een 6-ruits schuifraam en een 3-ruits bovenlicht. In de topgevel een half rond opgeklampt hooiluk met natuurstenen onderdorpel.

Rechter zijgevel: een thans dichtgezet venster van recente datum, dat voor de bescherming van ondergeschikte betekenis is. Ter hoogte van het achterhuis een thans dichtgezet gietijzeren rond venster ter weerszijden van een getoogde opgeklampte staldeur.

Linker zijgevel: van links naar rechts een thans dichtgezet 4-ruitsvenster met schuifraam, een keldervenster met opgeklampt luik en een kozijn met een opgeklampte deur. De gevel heeft een natuurstenen onderdorpel.

Achtergevel: de symmetrische achtergevel (met vlechtingen) heeft een getoogde en opgeklampte dubbele deur en ter weerszijden en getoogde staldeur.

Inwendig: de woning vertoont de oorspronkelijke indeling van een centraal gelegen hal aan de voorzijde met een kamer met bedstee aan weerszijden, een opkamer, kelder, stal en hooizolder.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Functie
----------------	--------------	---------

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



Kastelen, landhuizen en parken

Bijgebouwen kastelen enz.

Garage(L)



Monumentnummer*: 494871

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	18 november 1997
Kadaster deel/nr	82876/2

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Wilp	Voorst	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Wilp	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Wilp	A			3020

*Omschrijving***

DUIVENTIL ANNEX FAZANTERIE. Rode bakstenen gepleisterde ornamentele duiventil annex fazanterie op rechthoekige grondslag, onder met gesmoorde Oud Hollandse pannen gedekt zadeldak met overstek. De dakoversteken op doorstekende geornamenteerde sporen en klossen zijn ter plaatse van de topgevels afgewerkt met windveren en een topgevelversiering met gevelteken. De hoeken van het bouwwerk zijn omgaand van een verspringend blokmotief voorzien, dat zich in de topgevels doorzet. Onder het overstek vertonen beide zijgevels een gepleisterd rondboogfries.

Voor(west-)gevel: centraal een opgeklampte toegangsdeur met een geprofileerde en gepleisterde omlijsting. Op de verdieping een rond venster, eveneens met omlijsting.

De achtergevel heeft op de beganegrond twee halfronde thans gesloten toegangen voor kippen en op de verdieping twee identieke uitvlieg-openingen voor duiven. Boven de openingen een opgelegde halfronde gepleisterde sierlijst.

Het pleisterwerk had oorspronkelijk een grijs-bruine kleur. Alle gepleisterde lijstwerken hadden een zandstenen kleur.

Inwendig: de ruimte van de til is overkoepeld door een tongewelf van houten delen.

De duiventil annex fazanterie is in 1989 gerestaureerd.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Bijgebouwen kastelen enz.	Bijgebouw

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument